

International Journal of Original Educational Research

ISSN: 3023-4778

Kabul Tarihi: 31.01.2024

Anadolu Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Ayşe Pınar Düzyol

apinarduzyol@gmail.com

İsmail Karaoğlu

Ismail.karaoglu@hotmail.com

Mehmet Coşkun

mehmetcoskunadana77@gmail.com

Adil Keskin

aadilkeskin@gmail.com

Hacer Uluçay

hacerulucay@gmail.com

Atıf: Düzyol, A.P., Karaoğlu, İ., Coşkun, M., Keskin, A. ve Uluçay, H. (2024). Anadolu Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *International Journal of Original Educational Research*, 2(1), 390-405.

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Anadolu Masallarında işlenen değerleri bulmak; incelemesi yapılan masalların değerler eğitimi açısından önemini ortaya koymaktır. Araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'nın okullarda okunmasını tavsiye ettiği on yedi masal incelenmiştir. Değerleri bulmak için on yedi masal incelenmiş ve incelemede nitel araştırma yöntemlerinden, literatür taraması ve içerik analizi yapılmıştır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan girişten sonra ikinci bölümde kuramsal ve kavramsal çerçeveden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde projede uygulanan yöntemden bahsedilmiş, dördüncü bölümde ise Anadolu Masallarından ulaşılan bulgular örneklerle gösterilmiştir. Beşinci bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarından 17 masalda 26 değer tespit edilmiştir. Bu değerler: Sevgi, saygı, hoşgörü, liderlik, duyarlılık, dayanışma, sorumluluk, cesaret, empati, nazik olmak, dostluk, özgüven, yardımlaşma, temizlik, doğruluk/dürüstlük, tutumluluk, selamlaşma, aile birliğine önem verme, merhamet, çalışkanlık, alçakgönüllülük, paylaşma, misafirperverlik, iyilik etmek, kültürel mirasa sahip çıkma ve fedakarlıktır. Ele alınan fakat içerikte tespit edilemeyen 3 değer bulunmaktadır. Bunlar adil olma, bağımsız ve özgür düşünebilme ve iyimserlik değerleridir.

Anahtar Kelimeler: Masal, Değerler Eğitimi, Nitel Araştırma

Analysis Of Anatolian Tales In Terms Of Values Education

ABSTRACT

The aim of this research is to find the values processed in Anatolian Tales; to demonstrate the importance of the reviewed fairy tales in terms of values education. In the study, seventeen tales recommended by the Ministry of National Education to be read in schools were examined. Seventeen tales were examined to find the values and qualitative research methods, literature review and content analysis were performed in the review. The study consists of five parts. After the introduction, which is the first part, the theoretical and conceptual framework is mentioned in the second part. In the third part, the method applied in the project was mentioned, and in the fourth part, the findings from anatolian tales were shown with examples. In the fifth part, the results and recommendations are given. As a result of the research, 26 values were determined in 17 Anatolian tales. These values are: Love, respect, responsibility, self-confidence, courage, leadership, empathy, kindness, friendship, helping each other, solidarity, cleanliness, trueness - honesty, frugality, greeting, giving importance to the unity of family, compassion, industriousness, sharing hospitality, doing a favour, modesty, protecting the cultural heritage and self-devotion. There have been three values that are discussed but can't be found out out, these are: being fair, being independence and free thinking.

Keywords: Fairy Tale, Values Education, Qualitative Research

GİRİŞ

Problem Durumu

Çocuk edebiyatını tanımlamak adına iki temel belirleyenden bahsedilebilir. Bunlardan biri çocuk diğeri ise edebiyattır. Bu nedenle bu kavramlar üzerinde durulmalıdır.

Çocuk henüz yetişkin olmayan birey olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte ulusal veya uluslararası sözleşmelerde ve mevzuatlarımızın bununla ilgili hükümlerinde çocuk tanımı yapılmış bulunmaktadır. Bu kaynakların en önemlilerinden olan ÇHSD (Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme) ‘de çocuğu sözleşme amaçları doğrultusunda 18 yaşından küçük insan olarak tanımlamaktadır.

Edebiyat kavramı ise Türk Dil Kurumunda “*Edebiyat; olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın.*” (TDK, 2011: 754) olarak tanımlanmaktadır.

Edebiyat ve sanat konusunda ise Uçan (2015: 19) “*Sanatla edebiyat kişiyi, yaşamın dar kalıplarının dışına çıkararak yeni bir ufuk kazandırabilir, insanlar arasında iletişimi kolaylaştırabilir. Edebiyat eğitimi açısından yazınsal ürünlerin önemi de bu noktada bulunmaktadır. Edebiyat bir sanat dalıdır. Sanatın önemi kavrandığı zaman edebiyatın, edebiyat eğitiminin de önemi kavranacaktır.*” yorumunu yapmıştır.

Çocuk edebiyatı yazını erken çocukluktan başlayarak ergenlik dönemini de içine alan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştirilen beğeni düzeylerini artıran ürünlerin genel adıdır (Sever, 2010). Abrar, M. (2016).

Abacı, E. (2018).

Aydın, M. Z., & Gürler, Ş. A. (2014).

Bacanlı, H. (2017).

Tüm bu yorumlamalara göre Edebiyat, “*sanatsal bir yapısı ve estetik düşünme kaygısı bulunan, konuşma ve düzyazı dilinden farklı olarak his ve fikirleri güzel ve ahenkli bir şekilde ifade eden, yazılı veya sözlü halde bulunan anlatım sanatı*” olarak ifade edilebilir. Topbaş, A. (2015).

Bütün bu açıklamalardan sonra çocuk edebiyatı da tıpkı büyükler için yazılanlar gibi edebiyattır. Fakat hitap ettiği kesim diğer edebiyatlardan farklı ve çok daha özeldir. Bu nedenle çocuk edebiyatı içinde yer alan eserler çok çok özel bir ilgi ve titizlikle hazırlanmalıdır.

Değerler eğitimi, tüm dünyada ve ülkemizde erken çocukluk döneminden itibaren kazandırılmaya başlanmalıdır. Çocuğun en iyi tarafları ile yetişkinliğe geçmesi, kişiliğinin her yönüyle gelişmesini sağlamak, iyi ve topluma yararlı birey olmasına destek olmak, toplumu ve toplumu oluşturan bireyleri kötü ahlaktan uzak tutmak, ardından iyiliği aşılacak ve devamını getirmek, toplumların, ailelerin ve öğretmenlerin görevidir. Bundan dolayı değerler eğitiminin verilmesine ihtiyaç vardır. Değerler eğitimi aile ile başlamalı ve çocuk

okul çağına geldiğinde ailenin yanında okulla birlikte devam etmelidir. Okulda ve ailede değerlerin kazandırılmasında şüphesiz ki en etkili yöntem iyi örnek olabilmektir. Bunun yanında okulda çeşitli etkinliklerin ve her çeşit projelerin yanında değerleri aktarmanın en önemli yöntemlerinden biri de okunan kitaplar, anlatılan masallardır. Senek, S. (2018).

Bu topraklarda yaşayan masallarımız, milletimizin kültür ve değerlerinin kendimize ait örgelerle kuşaktan kuşağa aktarılması, çocuklarımızın iç dünyalarının geliştirilmesi, okuma, dinleme, anlatım becerilerinin geliştirilmesi için okul öncesi dönemden itibaren faydalanılan kaynaklardır. Gültekin, M. (2019). Keskin, Y. (2016).

Değerler eğitimi açısından incelediğimiz Anadolu Masalları kitaplarının, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda okunması tavsiye edilmiştir. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı projesi olan Anadolu masalları, bakanlık tarafından Anadolu ve Osmanlı dönemi topraklarındaki masallar arasından seçilerek derlenmiştir. Derlenen masallar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından pedagojik kontrolden geçirilmiş ve bu masalların resimlenmesi için çalışmalar yürütülmüştür. Anadolu Masalları, özellikleri bakımından değerler eğitimi ne ölçüde taşıdığına incelenmesi, gerekli bir durumdur.

Bu araştırmada M.E.B.'lığı tarafından okullarda anlatılması ve okunması için kaynak gösterilen Anadolu Masalları incelenmiş ve değerler eğitimine göre değerlendirilmiştir.

Problem Cümlesi

“Anadolu masallarında hangi değerler yer almaktadır?” sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Anadolu masallarını değerler eğitimi açısından incelemektir

Araştırmanın Önemi

En önemli varlığımız olan çocukların zihinlerine evrensel değerlerin düzgün ve kalıcı bir şekilde işlenmesi son derece önemlidir. Özellikle erken çocukluk döneminde çocukların, benliklerine farkında olmadan işlediğimiz evrensel değerler, o çocuğun ileride ahlaki temellerine ve kişiliğine yön verecek temel yapıyı oluşturur. Bu bembeyaz tuvali boyarken kullandığımız en önemli araçlar, çocuğun neşeyle, heyecanla ve sıkılmadan dinlemek istediği anlatımlardır. Nasıl ki bir çocuğa gerçek yaşamdaki tecrübeleri birebir anlatmak ve aktarmak çok zor olsa da içerisine eklenen eğlenceli kahramanlar, olağan dışı durumlar, hayal gücümüzün sınırlarını zorlayan olaylarla beraber anlatacağımız ve mutlu sonla bitecek ancak çocuğun aklında ister istemez sebep sonuç bağları kuracak masum anlatımlar ile aktarmak istediğimiz değerleri çocuğa nakletmek hem eğlenceli hem de öğretici olacaktır.

Ancak çocuğa aktaracağımız masalların içerik ve taşıdığı değerler açısından doğru seçilmesi elzemdir. Unutulmamalıdır ki tabloya süreceğimiz yanlış bir renk ileride telafisi olmayan sonuçlar doğurabilir. Çocuklarımızın tertemiz benliklerini olumsuz etkileyebilir. Kahramanın aklını kullandığı, dürüstlükten şaşmadığı, büyüklerin sözünü dinlediği, şımarıklıktan ve kendini beğenmişlikten uzak durduğu durumlarda daima mutlu sonla biten

masallarımız, çocuğun bilinçaltına değerlerimizi hassas bir şekilde işler.

Eğlendirmek ve hoşça vakit geçirmek için kullanılan masalların eğitici yönlerinin olduğu bilinmektedir. Bu açıdan masal, “terbiye ve ahlâka faydalı, yararlı hikâye” şeklinde tanımlanmaktadır (Devellioğlu, 1995:625). Özellikle sonu mutlu biten masalların çocukların gelişmesinde, kendilerini keşfetmelerinde, dünyaya umutla bakmalarında, onlara iyi ve doğru değerlerin öğretilmesinde önemi büyüktür. Dürüstlük, dostluk, yardımlaşma, saygı, sevgi gibi evrensel değerler en güzel kendilerini masalarda dile getirirler. Bu yönleriyle masallar yüzlerce yıllık deneyimlerden süzülüp gelen eşsiz eğiticiler olarak görülmektedir. Korkmaz, H. (2019).

Çocuğun eğitim süreci ailesiyle başlar, okulda programlı bir şekilde devam eder. Bu süreçte masalın, ulusal ve evrensel değerlerin aktarılması ve benimsetilmesinde, çocuğun hayal dünyasının ve dili kullanma becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Ayrıca masalların çocuğun yaşadığı toplumun değerlerini öğrenmesinde özellikle önemli bir görevi vardır (Karataş, 2007: 470). Çakıcı, E. (2010). Fırat, H. (2021).

Tüm bu yorumlardan da yola çıkarak yapılan bu çalışmada Anadolu Masallarımızı kapsamlıca incelenerek çocuk edebiyatında Anadolu Masallarının hangi değerleri ne oranda içerdiği üzerine çalışılmış ve masallar değerlendirilmiştir. Çalışma, Anadolu Masallarının çocuklara sağlayacağı kazanımların belirlenmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Ayrıca yapılan literatür taramalarında bu konuda daha önce böyle bir araştırmaya rastlanılmaması da araştırmanın önemini arttırmış olacaktır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni ve Yöntemi

Anadolu masallarının içeriğinde değerlerin işlenme durumu ve değerler eğitimindeki yerini belirlemeye yönelik olarak yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma stratejisi olarak durum çalışması kullanılmıştır. “Durum çalışması, nasıl ve niçin sorularını temel alarak araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinliğine incelemesine olanak veren araştırma yöntemidir” (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Durum çalışması stratejisi araştırılan durumun derinlemesine incelemek için seçilmiştir. Araştırmam da çocuk edebiyatı türü olan masallar, değer ve değerler eğitimi, masalların değerler eğitimine katkıları gibi konular detaylıca incelenmiştir.

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği de araştırmamda kullanılmıştır. Bu araştırmanın dokümanlarını Anadolu Masallarından oluşan on yedi adet masal kitabı oluşturmaktadır.

Evren ve Örneklem

Anadolu masalları üzerinde araştırma yapan Pertev Naili Boratav, masalı “nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayâl ürünü,

gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı” olarak tanımlar (Boratav, 1987). Atalarımızın çocuk edebiyatına miraslarından biri olan Anadolu Masalları Milli Eğitim Bakanlığının öncülüğünde yapılan ve öğretmenlerin bu masalları öğrencilerine anlatmaları içerikli Anadolu masalları projesi ile özellikle son yıllarda ön plana çıkmıştır. Bu araştırmada da örneklem olarak on yedi Anadolu masalından oluşan kitap belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Anadolu Masalları kitapları incelenirken betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca değerler eğitimi açısından örneklemdeki masalların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Bu araştırmada ulaşılan veriler, belirgin bir şekilde betimlenmiş ve akabinde açıklaması yapılmıştır.

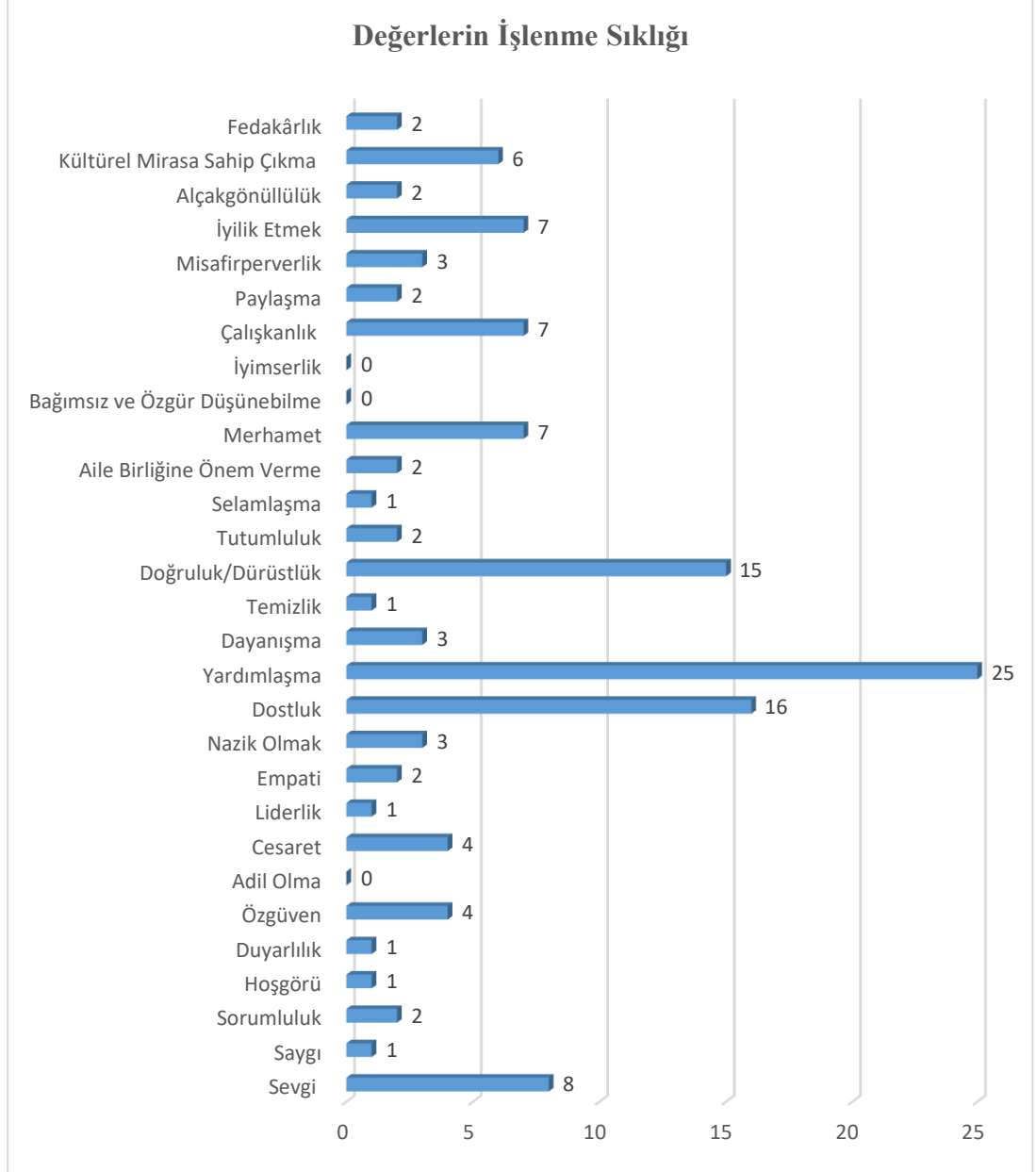
Araştırmada, çözümlemenin betimsel kategorileri Milli Eğitim Bakanlığının değerler eğitimi yönergesinde belirlenen 29 değerden oluşmuştur. (Milli Eğitim Bakanlığı Değerler Eğitimi Yönergesi, 2021). Uygulanan içerik çözümlemesinin kısımları şunlardır.

1. Bölüm: Sevgi, Sorumluluk, Saygı,
2. Bölüm: Hoşgörü, Duyarlılık, Özgüven,
3. Bölüm: Adil olma, Cesaret, Liderlik
4. Bölüm: Empati, Nazik olmak, Dostluk
5. Bölüm: Yardımlaşma, Dayanışma, Temizlik,
6. Bölüm: Doğruluk, Dürüstlük, Tutumluluk, Selamlaşma
7. Bölüm: Aile birliğine önem verme, Merhamet, ,
8. Bölüm: Bağımsız ve özgür düşünebilme, Vatanseverlik, İyimserlik,
9. Bölüm: Estetik duyguların geliştirilmesi, Misafirperverlik, İyilik yapmak,
10. Bölüm: Alçak gönüllülük, Kültürel mirasa sahip çıkma, Fedakârlık.

BULGULAR VE YORUMLAR

Anadolu Masalları Kitaplarında Değerlerin İşlenme Sıklıkları

Değerlerin Anadolu Masalları kitaplarına göre toplam işlenme sıklığı aşağıdaki Grafik 1'de gösterilmiştir.

Grafik 1. Değerlerin Anadolu masal kitaplarına Göre Toplam İşlenme Sıklığı

Grafik incelendiğinde en sık yardımlaşma değerinde bahsedildiği görülmüştür. Diğer taraftan dostluk, doğruluk, sevgi, çalışkanlık ve merhamet değerlerinin de yoğun işlendiği ortaya çıkmıştır.

No	Değer Adı	Masallarda Geçen Değerlerin Toplam İşlenme Sıklığı	No	Değer Adı	Masallarda Geçen Değerlerin Toplam İşlenme Sıklığı
1	Sevgi	8	16	Doğruluk\Dürüstlük	15
2	Saygı	1	17	Tutumluluk	2
3	Sorumluluk	2	18	Selamlaşma	1
4	Hoşgörü	1	19	Aile birliğine önem verme	2
5	Duyarlılık	1	20	Merhamet	7
6	Özgüven	4	21	Bağımsız ve özgür düşünebilme	0
7	Adil olma	0	22	İyimserlik	0
8	Cesaret	4	23	Çalışkanlık	7
9	Liderlik	1	24	Paylaşma	2
10	Empati	2	25	Misafirperverlik	3
11	Nazik olmak	3	26	İyilik etmek	7
12	Dostluk	16	27	Alçakgönüllülük	2
13	Yardımlaşma	25	28	Kültürel mirasa sahip çıkma	6
14	Dayanışma	3	29	Fedakârlık	2
15	Temizlik	1			

Tablo 2. Anadolu Masallarında Geçen Değerlerin Toplam İşlenme Sıklığı

Anadolu Masallarında geçen yirmi dokuz değerın toplam işlenme sıklığı yukarıdaki Tablo 2’de gösterilmiştir. Belirlenen yirmi dokuz değerın on yedi Anadolu masal kitabında geçme sıklığı aşağıdaki tablo 3’te gösterilmiştir:

	Altın Balta	Altın Yumurtlayan Tavuk	Aslan ile Fare	Ayağına Diken Batan Serçe	Ayşe Fatma Kuzular	Bit Hatun ve Pire Bey	Ciğer	Çilli Tavuk ve Yavruları	Eş Eşini Bulamayınca	Hoşaf	İmdi Dede	Kitap Okuyan Ayı	Köpek Yavrusu ile Kedi	Tavşan ile Kirpi	Tilki ile Eşek	Tilki ile Leylek	Üç Arkadaş
Sevgi	-	2	-	3	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Saygı	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sorumluluk	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hoşgörü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Duyarlılık	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özgüven	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Adil Olma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cesaret	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Liderlik	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Empati	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Nazık Olmak	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Dostluk	-	-	1	-	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	3	-	6
Yardımlaşma	1	-	1	2	-	6	-	11	-	2	-	-	-	-	-	-	2
Dayanışma	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Temizlik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Doğruluk/Dürüstlük	7	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Tutumluluk	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Selamlaşma	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aile Birliğine Önem Verme	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Merhamet	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	1	2	-	-	-	-
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İyimserlik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Çalışkanlık	-	1	-	-	-	-	-	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Paylaşma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Misafirperverlik	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
İyilik Etmek	-	1	4	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Alçakgönüllülük	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	-	-	-	3	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Fedakârlık	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 3. Değerlerin Anadolu Masallarına Göre İşlenme Sıklığı

Anadolu masalları ve belirtilen değerlerin işlenme oranları incelendiğinde;

Sevgi değeri on yedi masalın dördünde işlenmiştir. Sevgi değerinin bulunduğu masallar şunlardır: “Altın Yumurtlayan Tavuk”, “Ayağına diken batan serçe”, “Ciğer” masallarında yer almaktadır.

Saygı değeri on yedi masalın birinde işlenmiştir. Sorumluluk bilinci ön plana çıkarılmıştır. Sorumluluk değeri, “Ciğer” masalında yer almaktadır.

Sorumluluk değeri on yedi masalın birinde işlenmiştir. Masalda büyüklere saygı gösterme durumuna değinilmiştir. Saygı değeri, “Ciğer” masalında yer almaktadır.

Hoşgörü değeri on yedi masalın birinde işlenmiştir. İnsanların birbirine hoşgörüde bulunma durumuna değinilmiştir. Hoşgörü değeri “Hoşaf” masalında yer almaktadır.

Duyarlılık değeri on yedi masalın birinde işlenmiştir. İnsanlara karşı duyarlı olma durumuna yer verilmiştir. Duyarlılık değeri “Altın Balta” masalında yer almaktadır.

Özgüven değeri on yedi masalın üçünde işlenmiştir. Zor bir durum karşısında kendinde hissettiği güven durumuna değinilmiştir. Özgüven değeri “Aslan ile Fare ” ,”Ayağına Diken Batan Serçe” ,”Tavşan ile Fare” masallarında yer almaktadır.

Adil olma değeri on yedi masalın hiçbirinde işlenmemiştir.

Cesaret değeri on yedi masalın ikisinde işlenmiştir. Zor ve tehlikeli bir durumda cesaretli davranılması gerektiği gibi durumlar ön plana çıkarılmıştır. “Ayşe Fatma Kuzular”, “Bit Hatun ve Pire Bey” masallarında özgüven değerine yer verilmiştir.

Liderlik değeri on yedi masalın birinde işlenmiştir. Bir gruba öncülük etme durumuna değinilmiştir. Liderlik değeri “Aslan ile Fare ” masalında yer almaktadır.

Empati değeri on yedi masalın ikisinde işlenmiştir. Başkasının yerinde olma empati yapabilme durumlarına yer verilmiştir. Empati değeri “İmdi Dede” ,”Tilki ile Leylek” masallarında yer almaktadır.

Nazik olmak değeri on yedi masalın ikisinde işlenmiştir. Duyarsızca hareket etmeden davranma ve olumlu iletişim kurma becerisi durumlarına yer verilmiştir. Nazik olmak değeri “Ayağına Diken Batan Serçe” ,”Tavşan ile Kirpi” masallarında yer almaktadır.

Dostluk değeri on yedi masalın beşinde işlenmiştir. Arkadaş olma, farklı canlıların dostluğu, dostların biri birine vefalı davranması gibi durumlar ön plana çıkarılmıştır. Dostluk değeri “Aslan ile Fare” ,”Bit Hatun ve Pire Bey” , “Eş Eşini Bulamayınca” ,Tilki ile Eşek” ve “Üç Arkadaş” masallarında yer almaktadır.

Yardımlaşma değeri on yedi masalın yedisinde işlenmiştir. En çok işlenen değerdir. Kişilerin birbirlerine zor anlarında yardım etme, yardımcı olma durumlarına yer verilmiştir. Yardımlaşma değeri “Altın Balta” ,”Aslan ile Fare “Ayağına Diken Batan Serçe, Bit Hatun ve Pire Bey, Çilli Tavuk ve Yavruları, Hoşaf, Üç Arkadaş masallarında yer almaktadır.

Dayanışma değeri on yedi masalın ikisinde işlenmiştir. Canlıların birbirine destek olma durumuna yer verilmiştir. Dayanışma değeri “Bit Hatun ve Pire Bey” ,”Üç arkadaş” masallarında yer almaktadır.

Temizlik değeri on yedi masalın birinde işlenmiştir. Temiz, saf, iyi niyetli bir insan olma durumuna yer verilmiştir. Temizlik değeri “Altın Balta” masalında yer almaktadır.

Doğruluk-dürüstlük değeri on yedi masalın üçünde işlenmiştir. Yalan söylememenin ve dürüst olmanın önemi, arkadaşların birbirlerine karşı dürüst olması gibi durumlara yer verilmiştir. Doğruluk-dürüstlük değeri “Altın Balta” ,”Ayağına Diken Batan Serçe” ve “Tilki ile Eşek” masallarında yer almaktadır.

Tutulmuluk değeri on yedi masalın ikisinde işlenmiştir. Biriktirmek ve har vurup harman savurmamak durumlarına yer verilmiştir. Tutulmuluk değeri “Altın Yumurtlayan Tavuk”, ”Hoşaf” masallarında yer almaktadır.

Selamlaşma değeri on yedi masalın birinde işlenmiştir. Selam verme durumuna yer verilmiştir. Selamlaşma değeri “Aslan ile Fare ” masalında yer almaktadır.

Aile Birliğine Önem verme değeri on yedi masalın birinde işlenmiştir. Aile birliği için mücadele etme durumuna yer verilmiştir. Aile birliğine önem verme değeri “Ayşe Fatma Kuzular” masalında yer almaktadır.

Merhamet değeri on yedi masalın beşinde işlenmiştir. Affetme ve acıma duygusu durumuna yer verilmiştir. Merhamet değeri “Ciğer ”, “Çilli Tavuk ve Yavruları” ,”İmdi Dede”, “Kitap Okuyan Ayı”, “Köpek Yavrusu İle Kedi” masallarında yer almaktadır.

Bağımsız ve özgür düşünebilme değeri on yedi masalın hiç birinde işlenmemiştir.

İyimserlik değeri on yedi masalın hiçbirinde işlenmemiştir.

Çalışkanlık değeri on yedi masalın dördünde işlenmiştir. Çok çalışma durumuna yer verilmiştir. Çalışkanlık değeri “Altın Yumurtlayan Tavuk”, “Çilli Tavuk ve Yavruları” ,”Hoşaf”, “İmdi Dede” masallarında yer almaktadır.

Paylaşma değeri on yedi masalın ikisinde işlenmiştir. Yediğini, çalışıp kazandığını paylaşma durumuna yer verilmiştir. Paylaşma değeri “Hoşaf” “Köpek Yavrusu ve Kedi” masallarında yer almaktadır.

Misafirperverlik değeri on yedi masalın ikisinde işlenmiştir. Misafiri iyi ağırlama gönlünü hoş tutma durumuna yer verilmiştir. Misafirperverlik değeri “Ayağına Diken Batan Serçe” “Tilki ile Leylek” masallarında yer almaktadır.

İyilik etme değeri on yedi masalın dördünde işlenmiştir. İyilikte bulunma karşı tarafın yararına bir iş yapma durumlarına yer verilmiştir. İyilik Etme değeri “Altın Yumurtlayan Tavuk”, “Aslan İle Fare” ,”Hoşaf” “İmdi Dede” masallarında yer almaktadır.

Alçakgönüllülük değeri on yedi masalın ikisinde işlenmiştir. Karşısındakini küçümsememe, dalga geçmeme durumlarına yer verilmiştir. Çalışkanlık değeri “Aslan ile Fare” “Tavşan ile Kirpi” masallarında yer almaktadır.

Kültürel mirasa sahip çıkma değeri on yedi masalın dördünde işlenmiştir. Atasözlerine, gelenek ve göreneklere yer verme durumları vardır. Kültürel mirasa sahip çıkma “Ayağına Dilken Batan Serçe”, “Ciğer”, ”Hoşaf”, “Tilki İle Leylek” masallarında yer almaktadır.

Fedakârlık değeri on yedi masalın birinde işlenmiştir. Özveride bulunma durumuna yer verilmiştir. Çalışkanlık değeri “Altın Yumurtlayan Tavuk”, “Bit Hatun ve Pire Bey” “masallarında yer almaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada Anadolu masallarından on yedi masal, Milli Eğitim Bakanlığı'nın okullarda öğretilmesini önerdiği yirmi dokuz değer doğrultusunda detaylı bir şekilde incelenmiştir. İncelenen değerler şu şekildedir; Sevgi, saygı, hoşgörü, sorumluluk, duyarlılık, adil olma, cesaret, liderlik, empati, nazik olmak, dostluk, yardımlaşma, dayanışma, temizlik, doğruluk/dürüstlük, tutumluluk, özgüven, selamlaşma, aile birliğine önem verme, merhamet, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, çalışkanlık, paylaşma, misafirperverlik, iyilik etmek, kültürel mirasa sahip çıkma, alçakgönüllülük, fedakarlık.

İnceleme sonucunda yukarıda belirtilen değerlerden, sevgi, saygı, sorumluluk, hoşgörü, duyarlılık, özgüven, cesaret, liderlik, empati, nazik olmak, dostluk, yardımlaşma, dayanışma, temizlik, doğruluk/dürüstlük, tutumluluk, selamlaşma, aile birliğine önem verme, merhamet, çalışkanlık, paylaşma, misafirperverlik, iyilik etmek, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma, fedakarlık değerleri tespit edilmiştir. Adil olma, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik değerleri ise on yedi masalın hiç birinde tespit edilememiştir.

Değerlerin aktarılması açısından masallar önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu doğrultuda incelenen Anadolu Masallarının, değerlerin benimsenip özümsemesi açısından faydalı bir kaynak olabileceği söylenebilir.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın hedefleri çerçevesinde Anadolu Masalları masal kitaplarında okulöncesi ve ilkökul öğrencilerinin olumlu yönde gelişimlerine destekleyecek değerler tespit edilmiştir. Teknolojik gelişimin olduğu son yıllarda atalarımızdan bizlere miras kalan masallarımızın çocuklarımıza anlatılması önem teşkil etmektedir. Anadolu Masalları kitapları özgün kültürel mirasımızın kuşaktan kuşağa aktarılması ve bizim sahip olduğumuz bu mirası günümüzde yaşatmamız için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından derlenip yayınlanmış, öğretmenler ve masal anlatıcıları için önemli bir kaynaktır.

Masallarda yer alan değerlerin çocukların değerler eğitimini destekleme açısından oldukça etkili olduğu aşikardır. Ayrıca incelenen masallarının okul öncesi dönemde değer öğretimi sağlamak amacıyla kaynak kitap olabileceği, ilkökullarda ise ek olarak ders kitaplarında yer alabileceği saptanmıştır.

Tetkik edilen masallarda en çok yer verilen değer “yardımlaşma” değeridir. Yardımlaşma değerini işlenme sıklığına yönelik bakıldığında sırasıyla dostluk, doğruluk-dürüstlük, sevgi, merhamet, iyilik etmek, kültürel mirasa sahip çıkma, özgüven, cesaret, nazik olma, dayanışma, misafirperverlik, sorumluluk, empati, tutumluluk, aile birliğine önem verme, paylaşma, alçak gönüllük, fedakarlık, saygı, hoşgörü, duyarlılık, liderlik, temizlik, selamlaşma, değerleri takip eder. Adil olma, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik değerleri ise hiç işlenmemiştir.

Bulgulara göre “Altın Balta” masalında en çok doğruluk ve dürüstlük değerine yer verilirken bu değeri duyarlılık, yardımlaşma ve temizlik değerleri takip etmiştir. “Altın Yumurtlayan Tavuk” masalında en çok sevgi değerine yer verilirken, tutumluluk, çalışkanlık ve iyilik etme değerlerine de yer verilmiştir. “Aslan ile Fare” masalında ise özgüven, liderlik, dostluk, yardımlaşma, selamlaşma ve alçakgönüllülük değerlerine rastlanılmıştır. “Ayağına Diken Batan Serçe” masalında en çok cesaret, doğruluk, dürüstlük ve kültürel mirasa sahip çıkma değerlerine yer verilirken yardımlaşma, özgüven, nazik olmak ve misafirperverlik değerleri takip etmiştir. “Ayşe Fatma Kuzular” masalında en çok yer verilen değer cesaret olmuştur. “Aile Birliğine Önem Verme” değeri masalda işlendiği

görülmüştür. “Bit Hatun ve Pire Bey” masalında en çok yardımlaşma değerine yer verilmiştir. Aynı masalda dostluk ve fedakârlık değeri işlenirken cesaret ve dayanışma değerleri takip etmiştir. “Ciğer” masalında en çok yer verilen değer sorumluluk olmuştur. Sorumluluk değerini sevgi, saygı, merhamet ve kültürel mirasa sahip çıkma değerleri takip etmiştir. ”Çilli Tavuk ve Yavruları” masalında en çok işlenen değer yardımlaşma değeri olmuştur. Yardımlaşma değerini sırasıyla çalışkanlık ve merhamet değerleri izlemiştir. “Eş Eşini Bulamayınca” masalında dostluk değeri tek işlenen değer olmuştur. “Hoşaf” masalında en çok vurgulanan değer yardımlaşma olmuştur. Yardımlaşma değerini sırasıyla hoşgörü, tutumluluk, çalışkanlık, paylaşma, iyilik etme ve kültürel mirasa sahip çıkma değerleri takip etmiştir. “İmdi Dede” masalında en çok merhamet ve sevgi değerlerine yer verilmiştir. Empati, çalışkanlık, iyilik etme değerleri de sırasıyla yer verilmiştir. “Kitap Okuyan Ayı” masalında tek işlenen değer merhamet değeri olmuştur. “Köpek Yavrusu ile Kedi” masalında en çok işlenen değer merhamet değeridir. Daha sonra paylaşma değeri takip etmiştir. “Tavşan ile Kirpi” masalında en çok işlenen değer özgüven ve nazik olma değeridir. Özgüven ve nazik olma değerlerini alçak gönüllük değeri izlemiştir. “Tilki ile Eşek” masalında en çok doğruluk - dürüstlük değerine yer verilmiş, daha sonra ise dostluk değeri işlenmiştir. “Tilki ile Leylek” masalında en çok işlenen değer misafirperverlik olmuştur. Empati ve kültürel mirasa sahip çıkma değerleri de yer verilmiştir. Son olarak “Üç Arkadaş” masalında en çok dostluk değeri işlenmiştir. Dostluk değerini sırasıyla yardımlaşma ve dayanışma değerleri takip etmiştir.

Sonuç olarak Anadolu masallarında kimi değerlere daha çok yer verilirken kimi değerlere daha az yer verilmiş bazı değerlere ise hiç yer verilmemiştir. Yardımlaşma, dostluk, doğruluk dürüstlük, sevgi, merhamet çalışkanlık, iyilik etmek, kültürel mirasa sahip çıkma, daha çok yer verilen değerlerken, fedakarlık alçakgönüllülük, misafirperverlik, paylaşma, aile birliğine önem verme selamlaşma, tutumluluk, temizlik, dayanışma, nazik olmak, empati liderlik, cesaret, özgüven, duyarlılık, hoşgörü, sorumluluk, saygı değerlerin daha az yer verildiği görülmüştür. Anadolu masal kitaplarında iyimserlik, bağımsız ve özgür düşünebilme adil olma değerlerine yer verilmemiştir.

Öneriler

Anadolu Masalları kitaplarında geçen değer kavramları üzerine yapılan bu çalışma neticesinde ebeveynlere, öğretmenlere ve araştırmacılara yönelik şu önerilerde bulunulabilir

Ebeveynlere yönelik öneriler

Özellikle hızla gelişen teknolojik gelişmelerden ve sanal ortamla içli dışlı olan çocukların günümüzde muhatap olduğu araçlar televizyon, telefon ve internet olarak sayılabilir. Fakat bu iletişim araçlarını çocuklar kullanırken, anne babaların çocuklarıyla iletişimi azalmakta ve ilgileri yetersiz kalmaktadır. Bunun sonucu olarak çocuklar değer bilincinden uzak bir şekilde yetişmektedirler. Bu durumu düzeltmenin bir çok yolu olsa da en etkili yol ebeveynlere eğitim verilmesi olarak görülmelidir. Eğer değerler eğitiminin çocuklara aşılması yönünde ebeveynler eğitilir ve aileler çocuklara bu konuda doğru yönlendirme yaparsa bilinçlenme sağlanmış olacaktır. Böylece yarınımızın yetişkinleri olacak çocuklar değerlerimizle büyüyüp kendilerinden sonraki nesillere doğru aktarım yapabileceklerdir. Bu yüzden anne ve babalar, Anadolu Masal kitaplarını değerlerin öğretilmesi ve çocuklara aktarılması konusunda bir rehber olarak kullanılabilirler.

Anne babalar kitap seçiminde çocuklarının yaşına uygun ve gelişimsel özelliklerini dikkate almalıdırlar. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Anadolu Masalları

kitapları okul öncesi, ilkokul 1. ve 2.sınıf çocukları için ayrı ayrı olacak şekilde ayrılmıştır. Bu nedenle Anadolu Masalları kitapları anne babalara, ilkokul ve okulöncesi düzeyi çocukları için önerilebilir. Çocuklarda kültürel mirasa sahip çıkma değeri, gelenek ve göreneklerin aktarılması, okuma alışkanlığı, dinleme becerisi, kitap sevgisi kazandırmak nitelikli eserler aracılığıyla sağlanabilir. Ebeveynler Anadolu Masalları kitaplarını bu doğrultuda çocuklarına okuyabilirler. Ayrıca Anadolu Masalları kitapları çocukta edebî zevk oluşturacak nitelikte kaynaklardır. Çocuğun gelenek, görenek ve kültürel mirasımızı öğrenmesi için ebeveynler tarafından çocuklarına tavsiye edilip okunabilir.

Eğitimcilere Yönelik Öneriler

Değerler eğitimi konusunda okunan kaynaklar büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle öğrencilerin değerler eğitimi konusunda yazılan yapıtlarla tanışmaları ve bunları okumaları veya düşünmeleri, iletişim hâlinde olmaları sağlanmalıdır. Bu doğrultuda öğretmenlerin görevleri çok büyüktür.

Öğretmen olarak çocukları, sevebilecekleri kitaplarla buluşturmak, değerler eğitimine yer veren, kültürel mirasımız olan masallarımızın çocuklara aktarılması büyük bir sorumluluktur. Ayrıca saf ve arı bir dille yazılmış bu eserler çocuklara okumayı sevdirebilecek niteliktedir. Tüm bunlar düşünüldüğünde okul kütüphaneleri ve sınıf kitaplıklarında Anadolu Masalları kitapları da bulundurulmalıdır.

Öğrencilere okullarda, kitap sevgisini artırmak, okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla okuma saatleri düzenlenmektedir. Okuma saatlerinde öğrencilere, evrensel ve ulusal değerler içeren atalarımızdan miras olan Anadolu Masalları kitapları okutulabilir. Öğretmenler, çocukların sevebileceği kitaplarla tanışmasını sağlayıp, masallarda gizli olan değerlerle karşılaşmalarını sağlarsa okumayı sevmeleri de sağlanmış olacaktır.

Okul öncesi dönemde Türkçe dil etkinliklerine yer verilmektedir. Bu kitaplar kitap merkezinde bulundurulabilir ve öğretmenler çocuklara Anadolu Masalları kitaplarını okuyabilir.

Öğretmenler, öğrencilere öncelikli olarak örnek teşkil eden kişilerdir. Bu nedenle değerlerimizin öğretmenler tarafından davranışlarına yansıtılarak öğrencilere örnek davranış sergilemeleri gerekir. Bu nedenle değerler eğitimiyle ilgili kurslar, hizmet içi eğitimler, seminerler düzenlenerek öğrencilere rehberlik etmeleri sağlanabilir. Bunun dışında eğitimcilerin Milli Eğitim Bakanlığı'nın açtığı masal anlatıcılığı hizmet içi eğitime katılmaları önerilebilir.

Anadolu Masalları ilkokul ve okul öncesinde ise ders olarak işlenmeli çocuklarımıza bu masal ve masalda geçen değerler öğretilmelidir. Anadolu Masalları kitapları incelenen masallarında, değişik karakterlerin, farklı olaylarla değerlerin öğretilmesine yarar sağladığı düşünüldüğünde özellikle ilkokul kitaplarında bu tür değerlerin yoğun olarak yer aldığı masallar kullanılabilir.

Anadolu Masallarında değerlerin çocuklara aktarılması istenen değerler doğrudan değil, satır aralarında dolaylı olarak aktarım yapılmıştır. Dinleyeni ve okuyanı sıkmadan, öğüt vermeden, satır aralarından çocuklara ulaşmaktadır tüm bunlar düşünüldüğünde atalarımızdan miras olan bu kitapların öğretmenlerin bir başucu kaynak kitap olarak ellerinde bulunması önerilebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Yapılacak diğer araştırmalarda Anadolu Masalları kitapları Millî Eğitim Bakanlığı tarafından seçilen değerlerin yanı sıra birçok farklı değer sınıflandırılması kullanılabilir.

Anadolu masalları için yeni ve geniş kapsamlı literatür taraması yapılarak farklı masallar eklenebilir.

Çocuk edebiyatı alanındaki araştırmacılara yönelik olarak yapılan bu çalışmanın kaynak olması ve Anadolu Masallarının diğer yazınsal türdeki eserlerinin de daha geniş kitlelere ulaşarak eğitim içerisinde çocuklar için kullanılması temenni edilmektedir.

Kaynakça

- Abrar, M. (2016). *Learning From Fables: Moral Values İn Three Selected English Stories*. Belfast: Jambi University.
- Abacı, E. (2018). Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Aydın, M. Z., & Gürler, Ş. A. (2014). *Okulda Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (2017). *Değer Biçinlendirme Yaklaşımı*. Konya: Çizgi Yayınevi.
- Çakıcı, E. (2010). Millî Eğitim Bakanlığının 2004 Yılında Tavsiye Ettiği Yüz Temel Eserdeki Yerel Romanlar Aracılığıyla Edebiyat Öğretiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi.
- Devellioğlu, F. (1995). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (12 B.). Ankara: Aydın Kitabevi.
- Fırat, H. (2021). Zehra Ünüvar'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Gültekin, M. (2019). *Masal Anası Kezban Karakoç Ve Repertuarı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güzel, A., & Karatay, H. (2014). *Türkçe Öğretimi El Kitabı* (2. B.). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi Ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi Ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*(5), 463-475.
- Keskin, Y. (2016). Değer Sınıflaması Üzerine Aksiyonel Bir Deneme. . *International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume*(11), 1485-1510.
- Korkmaz, H. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Sahip Olduğu Değerler, Psikolojik İyi Oluşları Ve Instagram Bağımlılıkları Arasındaki Yordayıcı İlişkiler. *Yüksek Lisans*

Tezi. İstanbul.

Senek, S. (2018). Aytül Akal'ın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelemesi.

Sever, S. (2015). *Çocuk Ve Edebiyat* (8 B.). İzmir: Tudem Yayınları.

Topbaş, A. (2015). Sema Maraşlı'nın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi.

Uçan, H. (2015). *Dilbilim, Göstergibilim Ve Edebiyat Eğitimi*. İz Yayıncılık.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. B.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.